

«ARTRÒPODES,
CENTPEUS,
ESPIADIMONIS
I LLAGOSTES
DE MAR»

UNA EXPOSICIÓ DE
MAGDA BOLUMAR
CHERTO

DEL 18 DE MAIG AL 9 DE JULIOL DE 2023

A CURA DE FREDERIC MONTORNÉS

MUSEU DE GRANOLLERS

«ARTRÒPODES, CENTPEUS, ESPIADIMONIS I LLAGOSTES DE MAR» UNA EXPOSICIÓ DE MAGDA BOLUMAR CHERTÓ

La singularitat de l'obra d'un artista és el tret diferencial d'una recerca vital que es nodreix, per una banda, de reflexions sorgides d'un determinat context polític, social i cultural i, per l'altra, de les reflexions subjectives que tracen el camí que transita l'artista i que mai no deixa de bifurcar-se. Fruit de les decisions que es prenen de manera conscient, la singularitat del treball d'un artista és allò que copsa l'espectador i el duu a entendre que l'obra que té al davant és la veu d'una persona que cal escoltar.

Magda Bolumar Chertó és una d'aquestes artistes que cal escoltar, i «**Artròpodes, centpeus, espiadimonis i llagostes de mar**»¹, el títol de l'exposició que aplega bona part de l'obra que construeix durant la dècada dels anys seixanta sobre la base d'un llenguatge singular i que reflecteix el pensament d'una persona inquieta capaç d'expressar amb la sensibilitat de les seves mans allò que li diu un quadre mentre el treballa.

«Jo no penso», diu Magda Bolumar, «jo faig i quedo tan integrada que acabo sent quadre, la tela, el color.»²

Nascuda a Caldes d'Estrac l'any 1936, Magda Bolumar és una artista que, després de formar-se en pintura i dibuix figuratiu a Mataró —la ciutat on es trasllada a viure la seva família en acabar la guerra, l'any 1939—, entra en contacte amb els moviments d'avantguarda de l'àmbit barceloní a través de les activitats que promouen, durant la dècada dels cinquanta, els membres del grup d'Art Actual, el Club 49 o Dau al Set. Es tracta de trobades i encontres de caire artístic i intel·lectual que al mateix temps que advoquen per la creació d'un art experimental, l'ús de materials inusuals i el seguiment dels procediments artístics impulsats principalment pels corrents informalistes europeus, s'emmirallen en l'obra de creadors fonamentals com Joan Miró, Paul Klee o Vassili Kandinski.

Com és habitual en la carrera de qualsevol artista, és durant el període en què dona mostres del naixement d'un llenguatge diferent al dels seus coetanis quan s'albira el camí que començarà a transitar a partir d'aleshores. Es tracta de l'etapa en què

¹ Alexandre Cirici Pellicer. Extret del text publicat amb motiu de l'exposició a la Caixa Laietana de Barcelona, 1982.

² Eugènia Sendra. Extret del text "Les reivindicuem en present" publicat a Time Out Barcelona, 2019

les seves decisions, per bé que no exclouen rectificacions ni canvis, determinen la manera de submergir-se en una pràctica artística d'acord amb el grau d'intensitat i dedicació que creu que és de menester per assolir els seus objectius.

El moment en què Magda Bolumar comença a ser reconeguda com a autora de l'obra que, com la que aplega aquesta exposició, desperta novament l'admiració del públic per la tasca de visibilització que està duent a terme, entre d'altres, la Galeria Marc Domènech de Barcelona, és cap a finals dels anys cinquanta. És quan Bolumar, tot fent ús de materials inusuals i recursos plàstics aliens al registre de la figuració, dona vida a un nou cos de treball que, alhora que es capbussa en les possibilitats expressives del teixit, no es construeix teixint sinó a través d'una tècnica propera al *collage*, que, tot combinant la tela de sac, sempre muntada sobre bastidor o tauler de fusta, amb cordills, incrustacions de tota mena, veladures i tints, l'artista conclou amb la lluminositat característica dels colors de la pintura acrílica. La via que emprèn Bolumar en explorar les possibilitats expressives de materials d'ús quotidià com els cordills, els fils, els claus o els botons, al mateix temps que l'allunya dels postulats més clàssics de la pintura tradicional, li permet gaudir com a ella li agrada dels processos de treball manual, relegar a un segon pla reflexions de caire excessivament filosòfic i, sobretot, donar forma a un cos de treball que, tot i emmirallar-se en la realitat, parla d'una manera de dialogar amb la natura de forma silenciosa, íntima i, sobretot, molt personal.

Si mostrar l'obra en públic de manera continuada és un desig a l'abast de molt pocs artistes, fer-ho quan viu consagrat a la recerca de nous camins expressius és pràcticament una entelèquia. És en aquest moment que les convocatòries públiques de caràcter local representen una de les alternatives a les quals recorre l'artista per fer-se present en el món de l'art en la mesura que se li permet confrontar el seu treball a un públic més ampli, lluny de l'aixopluc de la família i els amics i en un entorn professional susceptible de promoure la qualitat de la seva obra. Si avui en dia la transcendència dels premis, certàmens i concursos de caire artístic encara és important per poder apropar al públic l'obra d'artistes joves i experimentals, aquest també és l'escenari amb què es troba Magda Bolumar als vint-i-dos anys, quan decideix presentar-se amb dues obres a la primera convocatòria del Premi de Pintura Granollers, convocat oficialment pel Museu de Granollers i gestionat, en les seves sis edicions, per la Fundació P. Maspons i Camarasa, entre 1959 i 1964. Considerat un certamen de prestigi per la composició d'un jurat que comptava, entre d'altres, amb el catedràtic i crític d'art Alexandre Cirici Pellicer o el ceramista Antoni Cumella, oriünd de Granollers i artista respectat per renovar el concepte volumètric de la ceràmica, el Premi de Pintura Granollers va atraure l'atenció no només de Magda Bolumar, sinó també de molts d'aquells artistes que, pocs anys després, encapçalarien allò que es va donar a conèixer com a «segona avantguarda», «segona generació» o «generació del mig».³

³ Manel Clot. Del text escrit per l'exposició «In/Formes», presentada al Museu de Granollers entre octubre i desembre de 2007.

Per bé que Magda Bolumar, quan es presenta a la primera edició del Premi de Pintura Granollers, no és una artista desconeguda en aquesta ciutat⁴, les obres que presenta a concurs s'adscriuen, lluny de la figuració que treballava l'any 1956, a la nova línia d'investigació que comença a explorar a partir de finals de la dècada dels cinquanta i que Xavier Vidal de Llobatera⁵ (1894-1963) bateja, l'any 1960, com «les xarpelleres de Magda», és a dir, obres construïdes amb tela de sac i la imaginació desbordant canalitzada a través de les mans d'una artista que, arran del seu casament amb l'escultor Moisès Villèlia⁶, opta per dotar de vida la seva obra tot treballant en silenci, sempre en segon terme i preservant la seva intimitat.⁷

Les xarpelleres i selecció de dibuixos que s'apleguen en aquesta exposició de Magda Bolumar són obres realitzades entre 1959 i 1969, representatives de l'univers que transita l'artista en el mateix moment en què realitza les cinc xarpelleres que formen part del fons del Museu de Granollers. Aquestes cinc obres, datades entre 1960 i 1963, al mateix temps que constitueixen el nucli central de la nostra exposició, testimonien l'evolució que experimenta l'obra de Bolumar en les cinc edicions en què es presenta al Premi de Pintura Granollers. És per aquest motiu que hem optat per incloure en l'exposició una petita secció destinada a mostrar documentació relativa a les sis convocatòries del premi i al rastre de la presència de Magda Bolumar a través de documents gràfics i visuals de principis dels anys seixanta custodiats al Museu de Granollers, a l'Arxiu Municipal de Granollers, a l'arxiu de la mateixa artista i a l'Arxiu Comarcal de la Selva.

Des d'una obra primerenca, datada l'any 1959, en què s'aprecia la manera com Bolumar entoma la tela de sac, que obre delicadament per tal que l'expressivitat de la fibra i l'ordit dialoguin amb la subtilitat de l'espai que apareix al darrere de la tela, el recorregut que segueix l'obra d'aquesta artista fins a la darrera que hem inclòs, datada l'any 1969, mostra com Bolumar, a la vegada que s'allunya de les tendències informalistes, tan dominants en l'època, es consagra a la construcció del seu món tot fent ús de materials inversemblants, inspirant-se directament en la naturalesa i apropant la seva obra a l'essència orgànica de la vida.

Entre la primera i darrera obra de la nostra exposició es mostren, a més, tretze xarpelleres muntades sobre bastidor i tauler de fusta, treballades per Bolumar tot brodant, teixint, trenant, nuant, esfilagarsant o superposant cordills i tela de sac; adherint, incrustant o clavant petits objectes associats a l'àmbit domèstic o artesanal; creant tensions entre els elements que convoca en cada tela i camps extensos de color materialitzats amb oli, pintura acrílica, goma laca o tints, i tot allò que li diu el teixit per acabar mostrant l'objecte com si fos un sentiment.

⁴ La seva primera exposició va tenir lloc l'any 1956, poc després de la seva primera exposició individual al Museu de Mataró amb una obra de caire figuratiu.

⁵ Advocat, col·leccionista i un dels fundadors del Club 49.

⁶ Magda Bolumar i Moisès Villèlia es casen l'any 1958.

⁷ «Jo sempre vaig ser a segona fila, i em sentia còmoda en aquest lloc. A en Moisès li agradaven les reunions, els sopars amb llargues converses sobre art i política. En Moisès era brillant: tenia una intel·ligència superior a la dels altres. Jo, en canvi, vivia en la meua intimitat». Laura Lucas, Magda Bolumar. Papers. Anys 60/70. Barcelona, Ed. Galeria Marc Domènech, 2019.

Els dibuixos de Magda Bolumar —«pintures sobre paper», com diu Alexandre Cirici Pellicer, un dels seus grans valedors⁸— també són presents a l'exposició per l'interès que desperta la seva factura i la capacitat de confrontar l'espectador amb la dimensió microscòpica i invisible de la vida, més que no pas la macroscòpica, tan ben representada en les seves xarpelleres. Es tracta de prop d'una quarantena de petits dibuixos i *collages*, realitzats entre 1962 i 1968, que, gràcies a la delicadesa del seu traç i la disposició gravitacional de les seves formes, permeten que les tensions energètiques que recorren el paper siguin vistes com a organismes vius condemnats a moure's al marge, fins i tot, de la mirada de l'espectador.

«**Artròpodes, centpeus, espiadimonis i llagostes de mar**» és el títol d'una exposició concebuda, més que no pas per mostrar, per aplegar bona part de l'obra de Magda Bolumar, que s'emmiralla en l'harmonia de la naturalesa a través d'un diàleg íntim i ininterromput.

De dia, amb la veu d'un arbre.

De nit, amb la dels astres i els estels.

Frederic Montornés

⁸Alexandre Cirici Pellicer. En el text publicat amb motiu de l'exposició a la Sala Gaspar de Barcelona, el 1970.

**“Artròpodes, centpeus, espiadimonis i llagostes de mar”
Una exposició de Magda Bolumar Chertó**

Organització

Museu de Granollers
Ajuntament de Granollers

Direcció

Glòria Fusté

Comissariat

Frederic Montornés

Coordinació executiva

Imma Saurí

Disseny gràfic

Ambar Amill Bosco

Coordinació tècnica

Marc Guàrdia
Teresa Sorribas

Muntatge

Francesc Alarcón
Begoña Terradas
Signal Rotulació

Secretaria tècnica

Esther Trabal

Assegurança

Badia corredoria d'assegurances, S.A.

Transport

SIT Expedición Arte y Seguridad, S.L.

Agraïments

El Museu de Granollers vol agrair a totes les persones i institucions que amb la seva col·laboració han fet possible aquesta exposició.

Luz i Miquel Alsius, Magda Bolumar, Mar Cuenca,
Marc Domènech, Joel Font, Alex Mitrani, Marina Muro,
Carme Pérez, Bernat Puigdollers, Rosa Roig,
Tanit Sanmartín Roig i Nahum Sanmartín Bolumar.

Institucions

Arxiu Comarcal de la Selva
Arxiu Municipal de Granollers (AMGr)
Galeria Marc Domènech

Producció

Museu de Granollers

Ajuntament de Granollers

Amb la col·laboració

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació
Barcelona

